

денної форми навчання та слухачів підготовчого відділення. Студенти-іноземці завдяки систематичному тестуванню вчать виконувати завдання правильно і швидко, опановують алгоритм виконання тестів різних форм, мають можливість аналізувати результати тестування, за допомогою викладача можуть виявляти типові помилки й визначати шляхи їх усунення.

Підбиваючи підсумки, зауважимо: ми не ставили собі за мету розкрити суть усіх ейдетичних методів навчання, які сприяють легшому запам'ятовуванню нової інформації. Проте переконані, що їх упровадження в навчальний процес дозволить адаптуватися студентам-іноземцям до системи освіти в українських ВНЗ, а також стане поштовхом до отримання високого рівня знань.

Обговорювана тема вимагає подальших наукових студій, які покликані успішно вирішувати основні проблеми в галузі методології викладання української мови як іноземної.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антошук Є. В. Знайомтесь, ваша пам'ять: швидка педагогічна допомога від Української школи ейдетики / Є. В. Антошук. – К.: Вирій, 2009. – 192 с.
2. Антошук Є. В. Метод невербальних асоціацій / Є. В. Антошук // Завуч. – 2007. – № 30. – С. 13–14.
3. Антошук Є. В. Швидка педагогічна допомога / Є. Антошук // Початкова освіта. – 2000. – № 3 (51). – С. 3.
4. Бей Л. Б. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів / Л. Б. Бей, О. М. Тростинська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки. – Вип. 12. – Харків: Константа, 2008. – С. 48–59.
5. Волошинов С. А. Реалізація дидактичного принципу наочності в алгоритмічній підготовці студентів засобами інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища // Інформаційні технології в освіті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ite.kspu.edu/webfm_send/231
6. Ейдетики як засіб підготовки дитини до школи / авт.-упоряд. М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. – Х.: Ранок, 2012. – 160 с.
7. Матюгин И. Ю. Как запоминать иностранные слова / И. Ю. Матюгин. – М.: Ейдос, 2009. – 154 с.
8. Матюгин И. Ю. Эффективная память: как быстро запоминать цифры и английские слова / И. Ю. Матюгин. – М.: РИПОЛ классик, 2005. – 544 с.
9. Матюгин И. Ю. Методы развития памяти, образного мышления, воображения / И. Ю. Матюгин, И. К. Рыбникова. – М.: Эйдос, 1996. – 60 с.
10. Назаревич Л. Т. Практичний курс української мови. Професійне і ділове мовлення (для студентів-іноземців українською мовою навчання: підручник / Л. Т. Назаревич. – Тернопіль: ТНТУ, 2013. – 248 с.

УДК 378:338.8-051 (477.63)

В. С. ПАЦЮК

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА КРИВИЙ РІГ)

Розкрито актуальність і значимість підготовки фахівців сфери туризму на регіональному рівні. Виявлено загальні засади підготовки фахівців з туристичного обслуговування в Україні. Проаналізовано структуру і фахову спеціалізацію вищих навчальних закладів (ВНЗ) України, в яких відбувається освітня діяльність за напрямом підготовки «Туризм». Визначено фахові вимоги до майбутніх працівників туристичної сфери. Обґрунтовано необхідність підготовки фахівців з туризму в місті Кривий Ріг у контексті реалізації Програми розвитку промислового туризму. Визначено потенційну сферу зайнятості випускників вказаного напрямку підготовки. Узагальнено пріоритетні завдання професійної туристичної освіти в Україні.

Ключові слова: туризм, фахівець з туризму, фахова підготовка, професійна освіта, промисловий туризм.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ СФЕРЫ ТУРИЗМА (НА ПРИМЕРЕ Г. КРИВОЙ РОГ)

Раскрыта актуальность и значимость подготовки специалистов по туризму на региональном уровне. Выявлены общие принципы подготовки специалистов по туристическому обслуживанию в Украине. Проанализирована структура и профессиональная специализацию вузов Украины, где происходит образовательная деятельность по направлению «Туризм». Определены профессиональные требования к будущим работникам туристической сферы. Обоснована необходимость подготовки специалистов по туризму в городе Кривой Рог в контексте реализации Программы развития промышленного туризма. Определена потенциальная сфера занятости выпускников данного направления подготовки. Обобщены приоритетные задачи профессионального туристического образования в Украине.

Ключевые слова: туризм, специалист по туризму, профессиональная подготовка, профессиональное образование, промышленный туризм.

V. S. PATSIUK

CONCEPTUAL BASES OF TRAINING OF TOURISM SPECIALISTS IN UKRAINE (BY THE EXAMPLE OF KRYVYI RIH)

Relevance and importance of training of tourism specialists on the regional level have been revealed. General principles of training of tourism services specialists in Ukraine have been found out. The structure and professional specialization of Ukrainian universities, where the "Tourism" specialists are trained have been analyzed. Professional requirements for future employees of tourism industry have been defined. Relevance of training of tourism specialists in Kryvyi Rih in the context of the implementation of the Program of Industrial Tourism Development has been revealed. Potential scope of employment of tourism graduates has been defined. Main tasks of tourism education in Ukraine have been generalized.

Keywords: tourism, tourism specialist, professional training, professional education.

Світові тенденції розвитку туризму свідчать, що ця галузь зайняла чільне місце на глобальному ринку послуг. Активізація розвитку туристичної діяльності в Україні та виведення її туристичного продукту на світовий туристичний ринок є одним з національних пріоритетів нашої країни. Виключне значення цього напрямку обґрунтоване тим, що туризм є важливим чинником підвищення рівня соціально-економічного розвитку держави та якості життя громадян, створення нових робочих місць, поповнення валютних резервів та зростання авторитету держави на міжнародній арені.

Україна має сталі традиції розвитку туризму. Столичний Київ, Українські Карпати, півострів Крим, перлина Чорного моря – Одеса, княжий Львів та інші місця завжди були у центрі уваги туристів як з українських теренів, так із-за кордону. Однак реалії сьогодення свідчать про значне зміщення туристичних пріоритетів. З огляду на це актуалізується необхідність пошуку інноваційного туристичного продукту і туристифікації простору нашої країни, що передбачає залучення нових регіонів до туристичної діяльності. Не є винятком і промислові регіони, де традиційному туризму намагаються протиставити альтернативні туристичні напрями. Однак у вказаних регіонах відсутні традиції прийому та обслуговування туристів, що нині на порядок денний ставить питання підготовки фахівців для роботи з туристами.

Стрімкий розвиток туризму як системи ринкових відносин в економічному просторі України, постійне виникнення нових туристичних підприємств та збільшення кількості суб'єктів підприємницької діяльності, що ведуть бізнес в галузі туризму, передбачає створення кадрового потенціалу відповідного напрямку діяльності. Нагальною є проблема забезпечення туристичної справи фахівцями, які на практиці забезпечують реалізацію туристичного продукту на місцевому рівні в рамках розвитку внутрішнього та в'їзного туризму. Підготовка таких фахівців вимагає ґрунтовного вивчення потреб регіону, врахування вимог і досягнень вітчизняного та міжнародного досвіду в підготовці фахівців для роботи у сфері туризму. Необхідність підготовки фахівців з туризму усвідомили й на регіональному рівні. Цей процес

не оминув, зокрема, і місто Кривий Ріг, який ніколи не був туристичним центром, але нині в ньому відбуваються активні підготовчі процеси до формування нової туристичної дестинації.

Державні, муніципальні та приватні туристичні організації, заклади та підприємства Криворізького регіону, навчальні заклади туристичного профілю міста та Дніпропетровської області потребують фахівців, здатних здійснювати всі складові процесу надання туристичних послуг, враховуючи сучасні запити туристичного ринку. Не менш важливим є забезпечення регіону, зокрема туристичних підприємств, суб'єктів та організацій туристичного спрямування для 650-тисячного Кривого Рогу та прилеглих районів фахівцями, здатними до організаційної, підприємницької, обслуговуючої, науково-аналітичної та методичної роботи в сфері туризму як галузі економіки України та в закладах освіти з базовою туристичною підготовкою.

Інтерес до проблеми професійної підготовки фахівців з туризму нині доволі значний. Ця проблематика перебуває у полі зору багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, питання теорії та організації освіти в туризмі досліджували і розробили концепції професійної туристичної освіти Г. Балабанов, О. Костюкова, Л. Лук'янова, О. Любіцева, М. Скрипник, Н. Степанець, Г. Уварова, В. Федорченко, Н. Фоменко, Г. Цехмістрова й інші науковці

Метою статті є шляхом аналізу концептуальних засад розвитку туристичної освіти в Україні обґрунтувати необхідність і доцільність підготовки фахівці в сфері туризму на регіональному рівні та розкрити специфіку впровадження туристичної освіти в місті Кривий Ріг.

В Україні сформувалася мережа ВНЗ різних форм власності, що готують фахівців для туристичної галузі. Процес розгортання таких ВНЗ розвивався в умовах швидкої комерціалізації вищої освіти. Головні акценти робились на «модності», престижності та затребуваності професій. Це призвело до сучасної кризи вітчизняної вищої школи України, зокрема, її «виробничі потужності» перевищують попит суспільства на освітні послуги, а якість останніх не відповідає вимогам сучасності. Підготовка фахівців з туризму нині належить до таких престижних напрямів, що стимулювало інтенсивне зростання кількості ВНЗ, які готують фахівців вказаного профілю в столиці, де є платоспроможна публіка. Однак визначена на державному рівні регіоналізація туристичної діяльності в Україні потребує акцентування уваги на необхідності підготовки відповідних фахівців і в регіонах.

Підготовка фахівців сфери туризму в нашій країні за ступеневою системою передбачає освітньо-кваліфікаційні рівні:

- кваліфікований робітник (агент з туризму, офіціант, бармен, агент з постачання, кухар);
- молодший спеціаліст (організатор обслуговування в готелях та туристичних комплексах);
- бакалавр з туризму, гостинності;
- спеціаліст-туризмознавець, екскурсознавець, професіонал у галузі готельної та ресторанної справи;
- магістр – науковець (туризмологія, музеєзнавство, рекреологія), викладач [5, с. 77].

Необхідність поглиблення підготовки фахівців з туризму підтверджується законодавчо-нормативними актами. Так, відповідно до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності, затверджених наказом Міністерства інфраструктури України від 10.07.2013 № 465, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 30.07.2013 за №1275/23807, в пункті IV «Кваліфікаційні вимоги до керівника туроператора та його персоналу» зазначається, що «керівник туроператора, його філії, іншого відокремленого підрозділу повинен мати вищу освіту, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти, та стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років, що підтверджується записами в трудовій книжці, або вищу освіту у сфері туризму, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти. У штаті туроператора повинно налічуватись не менше 30 відсотків працівників, які мають стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років, що підтверджується записами в трудових книжках, або вищу освіту у сфері туризму, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти» [6].

Відповідно до загальноприйнятих у вищій школі України принципів підготовки фахівців формування у них професійних компетенцій є не лише важливою складовою освітнього процесу, а й однією з трьох базових засад. Воно розглядається одночасно із засвоєнням теоретичного матеріалу, поглибленням інтелектуального рівня майбутнього фахівця, завершенням його становлення як особистості й громадянина.

З огляду на це, фахівець туристичної галузі повинен: вільно володіти сучасними інформаційно-комунікативними технологіями і спеціальними програмними продуктами; знати іноземні мови; бути обізнаним в організації роботи туроператорів, турагентів та механізмах взаємодії між ними; вміти швидко і грамотно готувати основні типи документів; мати високі комунікативні здібності; приймати рішення у нестандартних ситуаціях на ринку; розробляти групові та індивідуальні тури й розраховувати їхню вартість; впевнено володіти навичками аналітичної, дослідницької та маркетингової діяльності; творчо і цілісно мислити, орієнтуватися в нестандартних умовах; мати високий культурний рівень тощо.

Сьогодні майже 140 навчальних закладів готують кадри для туризму, з них біля 80 – освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр». Підготовка фахівців з туризму акредитована: а) в усіх класичних університетах країни, де на географічних факультетах створені спеціалізовані кафедри туризму; б) в університетах економічного профілю; в) у технологічних університетах (харчових технологій, готельного господарства, легкої промисловості); г) в новітніх університетах (переважно приватних), які охоплюють актуальні спеціальності, орієнтовані на абітурієнтський попит на ринку освітніх послуг (менеджер туризму, менеджер готельно-ресторанного бізнесу і також); д) у вузько профільних ВНЗ (культури і мистецтв, нафти і газу, педагогічних, авіаційних і морських й ін.) [4, с. 110].

Найбільшими ВНЗ, що готують таких фахівців, є: Національний авіаційний університет, Київський національний торговельно-економічний університет, Львівський національний університет ім. І. Франка, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Київський університет туризму, економіки і права, Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського Харківський національний університет ім. В. Каразіна, Донецький інститут туристичного бізнесу.

Існує підготовка майбутніх фахівців зі сфери туризму і у ВНЗ педагогічного спрямування. Так, їх готують Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (м. Київ), Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького, Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини. Якщо при трьох перших ВНЗ підготовка фахівців здійснюється на географічних факультетах, то в останньому – на економічному. З осені 2014 р. піонером підготовки фахівців сфери туризму на Дніпропетровщині став Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет», в якому на базі географічного факультету відкрито спеціальність «Туризм». Окрім цього, в січні 2015 р. на цьому факультеті відкрито курси екскурсодів та розпочато їх підготовку.

Запровадження освітнього напрямку підготовки «Туризм» у ДВНЗ «Криворізький національний університет» зумовлено змістом і положеннями прийнятої на XXX сесії VI скликання Криворізької міської ради муніципальної програми розвитку промислового туризму в місті Кривому Розі на 2013–2015 роки від 30.01.2013 р. (№ 1680) [7].

У вказаній програмі зазначено, що одним із завдань, спрямованих на реалізацію Стратегічного плану розвитку міста Кривого Рогу стосовно створення умов для формування його позитивного іміджу, є розвиток промислового туризму. Кривий Ріг – потужний промисловий центр, де наявні як гірничопромислові, так і фабрично-заводські об'єкти, які мають розгалужену полівидову структуру. Для Криворіжжя характерна багата індустріальна спадщина, що включає залишки (більше 800) виробничих об'єктів, залізниць, гідротехнічних споруд, мостів, фрагменти стародавніх гірничопромислових ландшафтів, залишки робочих поселень і кладовищ тощо.

Сучасний стан галузі промислового туризму в Кривому Розі не відповідає його потенційним можливостям. Місто має потужну базу для його становлення, до якої належить значна частка гірничопромислових об'єктів. Промисловий туризм повинен сприяти місцевому економічному розвитку, стимулювати ринкові відносини, активно впливати на розвиток суміжних галузей економіки (готельно-ресторанний бізнес, транспортні перевезення тощо), зайнятість населення, роботу з охорони пам'яток історії та культури, підвищення культурного рівня населення. Розвиток індустріального туризму є одним із чинників, що може позитивно вплинути на загальний імідж міста.

Для ефективного розвитку туристичної галузі необхідно враховувати кілька важливих факторів:

- науковий, що визначає розробки у сфері теорії, методології вивчення феномена індустріального туризму, зміст основних понять у галузі туризму;
- ресурсний, яким у промисловому туризмі є парагенетичні комплекси антропогенних ландшафтів, які потребують подальшого вивчення та оцінки щодо використання у промисловому туризмі;
- інфраструктурний, що визначає сегмент туристичного комплексу та відповідає за необхідні елементи організації турів (готельне господарство, транспортне забезпечення, заклади харчування, заклади вечірніх анімаційних (розважальних) програм туристів);
- кадровий, тобто забезпечення підготовленими кадрами в галузях менеджменту туризму, екскурсознавства, готельного господарства;
- екскурсійно-методичний (система екскурсій, «портфелі екскурсовода», схеми маршрутів тощо) [3, с. 7].

Важливими у встановленні туризму в регіоні як нової галузі економіки також є рекламний та організаційний фактори.

Серед основних чинників, які негативно впливають на розвиток індустріального туризму в Кривому Розі, є:

- відсутність туристичних підприємств, що створювали б індустріально-туристичний продукт;
- недостатній рівень сервісу в закладах розміщення, харчування та розваг, невелика різноманітність пропозицій;
- низький рівень обслуговування, зумовлений відсутністю професійних екскурсоводів на індустріально-туристичних маршрутах;
- відсутність маркетингової та рекламної стратегії індустріального туризму на території міста;
- недостатня кількість туристичних операторів, які розробляють і стимулюють просування місцевого туристичного продукту;
- відсутність скоординованої системи дій з просування індустріально-туристичного продукту міста на ринок туристичних послуг України та світу;
- відсутність у працівників існуючих турагентств Кривого Рогу (їх налічується понад 200 осіб), за поодинокими винятками, відповідної освіти за напрямом «Туризм», що особливо негативно впливає на розвиток внутрішнього в'їзного туризму.

Основною метою вищевказаної програми є здійснення заходів, спрямованих на розвиток туристичної галузі, забезпечення умов для повноцінного розвитку індустріального туризму, створення якісного туристичного продукту, здатного відобразити різноманіття індустріальної спадщини та максимально задовольнити потреби внутрішнього й міжнародного туризму.

Одними із найважливіших заходів програми є: формування кваліфікованого кадрового та наукового потенціалу галузі, створення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації туристичних кадрів, підвищення кваліфікації через отримання другої вищої освіти працівниками існуючих Кривому Розі туристичних агентств.

Виконання програми дасть змогу реалізувати індустріально-туристичний потенціал міста, сприятиме зростанню економічної активності, розвитку малого й середнього бізнесу, створенню робочих місць у різних секторах економіки. Результатом цього має бути зростання туристичного іміджу міста на державному і міжнародному рівнях, збільшення надходжень до бюджету й, відповідно, зростання добробуту та зайнятості населення, створення якісного туристичного продукту і формування конкурентоспроможної на внутрішньому та світовому ринках індустрії туристичних послуг завдяки ефективному використанню туристичного потенціалу міста, забезпеченню на цій основі комплексного розвитку території, реалізації його соціально-економічних інтересів.

На вирішення визначених проблем і завдань щодо формування туристичної галузі міста й спрямовано заходи «Програми розвитку промислового туризму в місті Кривому Розі на 2013–2015 роки». Головною передумовою реалізації цієї Програми є підготовка фахівців за напрямом

туристичного обслуговування. Її у місті може забезпечити Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Відповідно до отриманої фундаментальної та практичної спеціальної підготовки бакалаври за напрямом «Туризм» можуть виконувати: допоміжну науково-дослідницьку, організаційну, освітню, управлінську, підприємницьку професійну діяльність, здійснюючи її в туристичних підприємствах як суб'єкти підприємницької діяльності, ВНЗ, позашкільних освітніх і спортивно-туристичних закладах різних рівнів і форм організації. Подібний рівень кваліфікації відповідає стандарту бакалаврської підготовки.

Існує потреба в методистах зі спортивного туризму та екскурсійної діяльності в позашкільних навчальних закладах, на промислових підприємствах, які розвивають спортивний туризм, у туристичних фірм, які ведуть екскурсійну діяльність на засадах внутрішнього та в'їзного туризму. Тому актуальним є питання кадрового забезпечення туристичного обслуговування населення.

Підготовлений бакалавр з туризму може обіймати такі посади (за Державним класифікатором професій 2010 р.): директор комплексу (туристського), туризмознавець, екскурсознавець, екскурсовод, організатор подорожей (екскурсій), менеджер (управитель) з туризму, менеджер (управитель) у готельному господарстві, організатор туристичної і готельної діяльності, фахівець з готельного обслуговування, фахівець з розвитку сільського туризму, фахівець з туристичного обслуговування, фахівець із туристичної безпеки, інспектор з туризму, інструктор-методист зі спортивного туризму, інструктор оздоровчо-спортивного туризму (за видами туризму), інструктор-методист з туризму, інструктор навчально-тренувального центру (зі спортивного туризму), суддя з виду спорту (спортивний туризм), керівник секції спортивного напрямку, начальник туристичної бази, спортсмен-професіонал з виду спорту (спортивний туризм), начальник табору туристського, голова клубу (зі спортивного туризму), фахівець із гостинності в місцях розміщення (готелі, туристичні комплекси та ін.), фахівець із готельної справи, фахівець із ресторанної справи.

Ліцензована програма підготовки бакалавра спрямована на вирішення вищезазначених завдань. У Дніпропетровській області загалом та Кривому Розі зокрема у жодному ВНЗ досі не велася планова з 4-річним навчанням підготовка фахівців з туризму за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр».

Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» нині започатковує підготовку бакалаврів, яка відповідає кваліфікаційним вимогам роботи фахівця з туристичного обслуговування. Для випускників цього профілю у регіоні вже існує розгалужена система підприємств, діяльність та ліцензійні умови яких відповідають туристичній сфері і які є потенційними місцями роботи фахівців з туризму у майбутньому:

- туристичні фірми, яких на Дніпропетровщині нараховується майже 200; з деякими її філіями у Кривому Розі укладені угоди про співробітництво у процесі навчання студентів за напрямом «Туризм», під час проходження ними навчальних і виробничих практик та потенційне працевлаштування;

- туристичні агенції, яких у місті діє 74; з кількома з них укладені угоди про співробітництво у процесі навчання студентів за напрямом «Туризм», під час проходження ними навчальних і виробничих практик та потенційне працевлаштування;

- готелі, яких у Кривому Розі є 12; з найкращими готелями міста «Домашній затишок», «Дружба», «Братислава» та «Саксагань» укладені угоди про співробітництво у процесі навчання студентів за напрямом «Туризм», під час проходження ними навчальних і виробничих практик та потенційне працевлаштування;

- позашкільні заклади освіти туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, з якими укладені угоди про співпрацю;

- спортивно-туристичні клуби та секції Кривого Рогу, з якими вже багато років існує співпраця географічного факультету університету комунальні позашкільні заклади «Центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді» «Мандрівник», «Меридіан», «Фортуна» тощо, а також секції спортивного туризму у відкритих акціонерних товариствах «Північний ГЗК», «Центральний ГЗК», «Інгулецький ГЗК»);

- відділ промислового туризму комунального підприємства «Інститут розвитку міста Кривий Ріг».

Випускник-бакалавр з туризму є потенційним суб'єктом підприємницької діяльності, може стати її фізичною особою. Його кваліфікація цілком достатня для відкриття власного турагентства, туристичної фірми, здійснення екскурсійної діяльності. Це є додатковою передумовою щодо розвитку малого бізнесу на засадах туризму, тобто дипломований фахівець з туризму має всі можливості забезпечити собі робоче місце самостійно за умов ринкової економіки.

Головна проблема розвитку усіх підприємств туристичного профілю міста та області – брак фахівців з базовою туристичною освітою. Проблема друга – гостра нестача кваліфікованих екскурсоводів. Проблема третя – відсутність у Кривому Розі туристичних фірм, які є стандартом якісного та ґрунтового розвитку ринку туристичних послуг.

Проблему недостатньої забезпеченості кадрами відповідних туристичних підприємств, позашкільних закладів освіти та спортивно-туристичних закладів Кривого Рогу та Дніпропетровського регіону може бути вирішено шляхом підготовки бакалаврів з туристичного обслуговування. Беззаперечною є актуальність підготовки бакалавра з туризму в умовах багаточільової економіки, реалізації міської та обласної програм розвитку туризму, який здатний працювати в закладах туристичної діяльності, на підприємствах і в установах різних форм власності, в органах державного управління та консультативних фірмах.

Зазначимо, що в ведеться розробка «Стратегії розвитку туризму в Дніпропетровщині до 2022 року». Прискорення та розширення ресурсної бази для розвитку різних напрямів туризму, зростання кількості екскурсійних маршрутів, розвиток рекреаційно-курортної галузі, формування альтернативних напрямів туризму в області вже у найближчі роки посилить потребу у фахівцях в галузі туристичного обслуговування, особливо з орієнтацією на внутрішній та в'їзний туризм.

Аналізуючи ситуацію з підготовкою фахівців туристичного профілю в Україні, можна погодитися з Г. Балабановим, який зазначає, що до пріоритетних завдань вищої професійної туристичної освіти належать:

- наблизити зміст та якість освітніх послуг до вимог галузевого ринку праці за рахунок зростання ролі практичної підготовки студентів, удосконалення навчальних планів, програм і навчальної літератури, залучення до навчального процесу кращих практиків турбізнесу, підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу випускових кафедр та ін.;

- обсяги підготовки фахівців необхідно корелювати з науково обґрунтованим прогнозом розвитку галузевого ринку праці (логічно, аби останній став невід'ємною складовою Державної цільової програми розвитку туризму та курортів в Україні на період до 2022 року);

- за рахунок варіативної компоненти навчального плану наблизити підготовку фахівців до особливих потреб місцевих ринків праці, спеціальних видів професійної діяльності, пов'язаних із профілем ВНЗ;

- розвивати міжнародне співробітництво, вивчати та опановувати досвід кращих іноземних університетів, виборювати гранти міжнародних фондів і програм, укладати й реалізовувати двосторонні договори про співпрацю, залучати до українських ВНЗ іноземних студентів, ширше публікувати наукові праці за кордоном тощо [1, с. 194].

Стратегічна мета розвитку туризму в Україні полягає у створенні конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринках туристичного продукту, розширенні масштабів внутрішнього туризму та обсягів в'їзних туристичних потоків, задоволенні попиту споживачів на закордонні подорожі, забезпеченні комплексного розвитку рекреаційних територій з урахуванням соціально-економічних інтересів населення, збереженні та відновленні природного середовища та історико-культурної спадщини, наповненні державного і місцевих бюджетів. Досягнення цієї мети неможливе без належного забезпечення галузі фахівцями, наукового супроводу розвитку туризму, інтенсивної рекламної і маркетингової діяльності. Все це вимагає від ВНЗ підготовки фахівців нової генерації, здатних працювати в умовах швидких змін ринку та поглиблення глобалізації. Підготовка фахівців у регіональних ВНЗ стимулюватиме покращення ринку праці в сфері туризму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов Г. В. Український ринок послуг вищої освіти в галузі туризму: реалії та перспективи / Г. В. Балабанов // Індустріальний туризм: реалії та перспективи: матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму / редкол.: Я. В. Шрамко, В. Л. Казаков та ін. – Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2013. – С. 189–195.
2. Галузевий стандарт вищої освіти України напряму підготовки 1404 «Сфери обслуговування» за спеціальністю 6.140103 «Туризм»: затверджений Міністерством науки і освіти, молоді та спорту України наказ № 1059 від 08.11.2011 року.
3. Казаков В. Л. Організація індустріального туризму: системний підхід / В.Л. Казаков // Індустріальний туризм: реалії та перспективи: Матеріали I-го міжнародного науково-практичного форуму / редкол.: Я. В. Шрамко, В. Л. Казаков та ін. – Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2013. – С. 17–21.
4. Любіцева О. О. Проблеми фахової освіти в туризмі / О. О. Любіцева // Географія та туризм: наук. Збірник; ред. кол.: Я. Б. Олійник. – К.: Альтерпрем, 2010. – Вип. 8 – С. 109–113.
5. Педагогіка туризму: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / В. Федорченко, Н. Фоменко, М. Скрипник, Г. Цехмістрова. – К.: Вид. дім «Слово», 2004. – 296 с.
6. Про затвердження Ліцензійних умов провадження тур операторської діяльності: наказ Міністерства інфраструктури України від 10.07.2013 № 465. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13>
7. Програма розвитку промислового туризму в Україні на 2013–2015 роки: рішення Криворізької міської ради від 30.01.2013 № 1680. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irm.kr.ua/uk/projects/promisloviy-industrialnij-turizm/176>.